

## ΕΥΘΥΣ ΚΑΙ ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

1. «Εμείς οι ίδιοι πιέζουμε τους εαυτούς μας για να είμαστε καλύτεροι σε όλους τους τομείς, σε υλικά αγαθά, ακόμη και στην παιδεία και τη μόρφωση.[...] Δημιουργείται μια προκλητή ζήτηση, η οποία μας εμπλέκει σε έναν ατέρμονο αγώνα, ο οποίος όμως τελικά, λόγω έλλειψης χρόνου και αποθεμάτων ενέργειας, μπορεί να μας απογυμνώσει από την εσωτερικότητά μας. Είμαστε πια άδαιοι από αξίες».» Ο συντάκτης του κειμένου 1 στο σημείο αυτό χρησιμοποιεί ευθύ λόγο. α) Σε τι νομίζετε ότι αποσκοπεί με αυτή τη χρήση; β) Να ξαναγράψετε τις φράσεις σε πλάγιο λόγο με ρήμα εξάρτησης «Σχολιάζει ότι οι άνθρωποι» κάνοντας όλες τις απαραίτητες μετατροπές. Να εξετάσετε το επικοινωνιακό αποτέλεσμα που προκύπτει από τη μετατροπή.

### Απάντηση:

α) Ο συντάκτης χρησιμοποιώντας ευθύ λόγο μεταφέρει αυτούσια τις σκέψεις της ψυχολόγου Ελένης Πατίδου χωρίς δικές του παρεμβάσεις, υποδηλώνοντας μεγαλύτερο βαθμό εγκυρότητας σε οτιδήποτε σχετίζεται με τη μεταφορά τους. Δημιουργεί μία γέφυρα επικοινωνίας και οικειότητας με τον δέκτη και τον βοηθάει να βιώσει άμεσα, ζωντανά και παραστατικά τις απόψεις της. Τέλος, ο ευθύς λόγος συμβάλλει στην προφορικότητα του κειμένου, ενώ διακόπτει τη μονotonία του λόγου, με αποτέλεσμα να ελκύεται το ενδιαφέρον του αναγνώστη.

β) Σχολιάζει ότι οι άνθρωποι οι ίδιοι πιέζουν τους εαυτούς τους για να είναι καλύτεροι σε όλους τους τομείς, σε υλικά αγαθά, ακόμη και στην παιδεία και τη μόρφωση. [...] Δημιουργείται μια προκλητή ζήτηση, η οποία τους εμπλέκει σε έναν ατέρμονο αγώνα, ο οποίος όμως τελικά, λόγω έλλειψης χρόνου και αποθεμάτων ενέργειας, μπορεί να τους απογυμνώνει από την εσωτερικότητά τους. Είναι πια άδαιοι από αξίες.

Η μετατροπή από τον ευθύ στον πλάγιο λόγο κάνει το ύφος του κειμένου πιο απρόσωπο, αποστασιοποιημένο και πιο τυπικό. Το γ'πληθ. πρόσωπο που χρησιμοποιείται τονίζει ότι η κατάσταση που παρουσιάζεται είναι κοινώς αποδεκτή, με στόχο την αντικειμενικότητα. Ωστόσο, ο πλάγιος λόγος δημιουργεί μια επιφύλαξη στο κατά πόσο τα λεγόμενα του πομπού έχουν μεταφερθεί αυτούσια και σύμφωνα με την αρχική πρόθεσή του.

2. Να εντοπίσεις στο Κείμενο 1 το χωρίο στο οποίο υπάρχει διάλογος και να επισημάνεις την επικοινωνιακή του λειτουργία. Να αποδώσεις το διαλογικό απόσπασμα σε πλάγιο λόγο. 19749

**Καρεμπέ: Οι άνθρωποι εφηύραν τον ρατσισμό, να ξαναγράψουμε την ιστορία**

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί απόσπασμα άρθρου, ελαφρώς διασκευασμένου, που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «ΤΟ ΒΗΜΑ» στις 24 Μαρτίου 2018 από τη δημοσιογραφική ομάδα «Το ΒΗΜΑ Team».

*Ο Κριστιάν Καρεμπέ<sup>1</sup> γεννήθηκε στο Λιφού του αρχιπελάγους της Νέας Καληδονίας, μιας γαλλικής νησιωτικής κτήσης στον Ειρηνικό Ωκεανό. Τις ρίζες και την Ιστορία της κουβάλησε βαθιά μέσα του καθ' όλη τη διάρκεια της καριέρας του. Ο παλαίμαχος πλέον Γάλλος διεθνής άσος, νυν πρεσβευτής της UEFA<sup>2</sup>, βρέθηκε στο Νεσατέλ (πόλη της Ελβετίας), στο πλαίσιο της Εβδομάδας Δράσης κατά του Ρατσισμού. Αν και ο ίδιος δεν υπήρξε συχνά στόχος ρατσιστικών επιθέσεων, ήταν πάντα ιδιαίτερα ευαισθητοποιημένος σε αυτό το φαινόμενο, το οποίο πολλές φορές αμαυρώνει το άθλημα, όπως κάνει και σε άλλες πτυχές της κοινωνίας. Κληθείς ως πρεσβευτής του προγράμματος «Αρχηγοί της Αλλαγής» της UEFA, ο παγκόσμιος πρωταθλητής με τη Γαλλία το 1998 συμμετείχε σε μια συζήτηση υπό τον τίτλο: «Ποδόσφαιρο, ένα εργαλείο για την καταπολέμηση του ρατσισμού».*

*«Πρέπει το ποδόσφαιρο να είναι λευκό, για να γίνει αποδεκτό;» ερωτήθηκε ο Καρεμπέ, στο περιθώριο της εκδήλωσης. «Όχι!», απάντησε άμεσα και χωρίς περιστροφές, πριν επισημάνει ότι ο ρατσισμός στο ποδόσφαιρο αντλεί τις σκοτεινές του ρίζες στην ιστορία της ανθρωπότητας. «Αυτό το άθλημα πρωτοεμφανίστηκε από μια βρετανική ελίτ στην οποία και απευθυνόταν. Εκείνη το έσυρε μαζί της καθ' όλη τη διάρκεια ζωής της αυτοκρατορίας της. Αυτό, μέχρι οι ντόπιοι να παρεισφρήσουν στο παιχνίδι», θυμήθηκε ο παλαίμαχος ποδοσφαιριστής. Ο άνθρωπος του οποίου το παρελθόν έχει μια τεράστια πληγή από το μίσος των ανθρώπων προς τον παππού του, ο οποίος είχε αποτελέσει έκθεμα στη Διεθνή Έκθεση του Παρισιού το 1931<sup>3</sup>.*

### **Απάντηση**

Στην αρχή της δεύτερης παραγράφου του Κειμένου 1 παρατίθεται ένας σύντομος διάλογος ανάμεσα στον Κριστιάν Καρεμπέ και, πιθανόν, σε συντελεστές της εκδήλωσης «Ποδόσφαιρο, ένα εργαλείο για την καταπολέμηση του ρατσισμού», στην οποία συμμετείχε ο Γάλλος ποδοσφαιριστής.

Ερώτηση: «Πρέπει το ποδόσφαιρο να είναι λευκό, για να γίνει αποδεκτό;»

Απάντηση Καρεμπέ: «Όχι!»

Πέραν της παραστατικότητας και αμεσότητας στην απόδοση του μηνύματος, που χαρίζει στο κείμενο ο διάλογος, η αξιοποίησή του στην προκειμένη περίπτωση δίνει την ευκαιρία στη συντακτική ομάδα του κειμένου να αναδείξει και να τονίσει τη βασική άποψη του Καρεμπέ –που είναι κυρίαρχη μέσα στο κείμενο– ότι το ποδόσφαιρο δεν κάνει φυλετικές, ούτε φυσικά άλλου είδους διακρίσεις και πρέπει ως άθλημα να μένει ανεπηρέαστο από ρατσιστικές αντιλήψεις. Όλα αυτά συμπεκνώνονται σε ένα δυνατό

---

<sup>1</sup> Κριστιάν Καρεμπέ: Πρώην διεθνής ποδοσφαιριστής, έγχρωμος, γαλλικής καταγωγής, ο οποίος αγωνίστηκε για χρόνια στο ελληνικό πρωτάθλημα ποδοσφαίρου.

<sup>2</sup> UEFA (Union of European Football Associations): Ένωση Ευρωπαϊκών Ποδοσφαιρικών Ομοσπονδιών.

<sup>3</sup> Στην έκθεση αυτή ο προπάππος του Καρεμπέ, Γουίλι, μαζί με συμπατριώτες του, φυλακίστηκε σε ζωολογικό κήπο και υποχρεώθηκε να γίνει «έκθεμα» παριστάνοντας τον κανίβαλο (πηγή CNN. gr, 30/10/2021).

«Όχι!», διατυπωμένο από τον Καρεμπέ κατηγορηματικά, «άμεσα και χωρίς περιστροφές», και συνοδευόμενο από ένα συναισθηματικά φορτισμένο σημείο στίξης, το θαυμαστικό.

Απόδοση χωρίου σε πλάγιο λόγο: Όταν ρωτήθηκε ο Καρεμπέ αν πρέπει το ποδόσφαιρο να είναι λευκό, για να γίνει αποδεκτό, απάντησε αρνητικά (άμεσα και χωρίς περιστροφές).

**3. Η συντάκτρια στο Κείμενο 1 επιλέγει γλωσσικά να παρουσιάσει μέσα σε εισαγωγικά, αυτούσια, τα λόγια και τις απόψεις της Νουτζίν. Να εξηγήσεις με συντομία το επικοινωνιακό αποτέλεσμα αυτής της επιλογής και να παρουσιάσεις τη διαφορά στο υφολογικό αποτέλεσμα, αν μετέφερε τα λόγια της σε γ' ρηματικό πρόσωπο. 16824**

*Η Νουτζίν, αυτή η ασταμάτητη, ατρόμητη έφηβη, στάθηκε στο πάνελ έτοιμη να μην γκρινιάζει, να μην απαιτήσει, να μην σηκώσει το δάχτυλο, για να μας κάνει κήρυγμα ορθότητας. Ακόμα και για την μητέρα της μίλησε: «ενοχλούμαι όταν η μητέρα μου, εξαιτίας της αναπηρίας μου, σπεύδει να εξηγή στους άλλους πόσο έξυπνη είμαι και πόσα βιβλία έχω διαβάσει». Και με ηρεμία και τρυφερότητα εξήγησε πως: «Αντιλαμβάνομαι ότι είμαι, ότι είμαστε διαφορετικοί. Ντυνόμαστε, τρώμε, μιλάμε, προσευχόμαστε διαφορετικά. Δεν μπορώ να απαιτήσω να μας αποδεχτούν αυτομάτως».*

*Η ίδια έφτασε στην Ελλάδα από τη Συρία στο αμαξίδιο της και ανέφερε χαρακτηριστικά: «χαίρομαι που επέστρεψα, για να αποκτήσω νέες εμπειρίες από την Ελλάδα. Αυτή τη φορά δεν έφτασα βρεγμένη, ούτε έχοντας διακινδυνεύσει να χάσω τη ζωή μου» είπε γελώντας γαλήνια. «Πήγα στην Ακρόπολη, όπου ήταν φανερό ότι οι αρχαίοι Έλληνες δεν είχαν σκεφθεί την πιθανότητα να τους επισκεφθεί κάποιος σε αναπηρικό αμαξίδιο». Προσπάθησε να εξηγήσει με φυσικότητα τα στερεότυπα λέγοντας: «μας λείπει η περιέργεια να γνωρίσουμε το διαφορετικό».*

*Και μετά από αυτή τη συζήτηση, που έβαλε τον καθένα αντιμέτωπο με τον εαυτό του -ακόμη και όσους πιστεύουν και είναι θύματα των στερεοτύπων-, ήρθε η Διαπολιτισμική Χορωδία της Εθνικής Λυρικής Σκηνής που απαρτίζεται από ανθρώπους που έφτασαν στην Ελλάδα από κάθε χώρα (πρόσφυγες, μετανάστες, κάποιοι μόνο προσωρινά εδώ), να δημιουργήσει γέφυρες μέσω της μουσικής, για να δείξει πώς τα χάσματα μπορούν να σβήσουν. Αυτό που πήρα φεύγοντας ήταν κυρίως το ατίθασο πνεύμα της Νουτζίν: «μερικές φορές σχεδόν απολαμβάνω τα στερεότυπα που έχουν κάποιοι, επειδή διασκεδάζω με την αντίδρασή τους, όταν διαπιστώνουν πως δεν ισχύουν».*

**Απάντηση**

Η συντάκτρια στο Κείμενο 1 επιλέγει γλωσσικά να παρουσιάσει μέσα σε εισαγωγικά, αυτούσια, τα λόγια και τις απόψεις της Νουτζίν. Το επικοινωνιακό αποτέλεσμα από τη χρήση του α' προσώπου είναι η αμεσότητα που δημιουργείται στο λόγο, καθώς το ύφος λόγου γίνεται πιο οικείο προς τον αναγνώστη και ο λόγος αποκτά εξομολογητικό τόνο. Σε περίπτωση που η συντάκτρια επέλεγε να παρουσιάσει τις απόψεις της Νουτζίν σε γ' ρηματικό πρόσωπο, το ύφος λόγου θα γινόταν πιο ουδέτερο και

αποστασιοποιημένο, σοβαρό και ο λόγος θα έχανε την επικοινωνιακή αμεσότητα και αποτελεσματικότητά του.